ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

ΤΟ «ΑΥΓΟ ΤΟΥ ΦΙΔΙΟΥ» ΠΟΥ ΕΠΩΑΖΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Δ. ΒΑΡΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ, ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΕΣ

Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου

Οι δηλώσεις του υφυπουργού υγείας Δ. Βαρτζόπουλου, ψυχιάτρου και αρμόδιου για θέματα ψυχικής υγείας, για την «φύση των πραγμάτων το αρσενικό να είναι το επιθετικό, κατά συνέπεια η έννοια της γυναικοκτονίας πραγματικά έχει μια βιολογική βάση», όπως και για τον «επιθετικό», που «είναι επιθετικός επειδή είναι γεννημένος επιθετικός», γιατί «γεννιέται από γονείς που έχουν μια επιθετική συμπεριφορά», ξεσήκωσαν δικαιολογημένα αντιδράσεις από πολλές πλευρές.

Και από τη μια, για τον όποιο κρινόμενο ως «επιθετικό», ανήλικο ή ενήλικο, για τον οποίο λέει ότι «κοινωνικές δομές πρόληψης δεν μπορούν να υπάρξουν», να προτείνει ως μόνη αντιμετώπιση (που ασκεί και ως πολιτική) την «λειτουργία κοινωνικών υπηρεσιών…και υπηρεσιών ψυχικής υγείας, που θα λειτουργούν στα πλαίσια της εκπαίδευσης».. αλλά και «της αστυνομίας και του δικαστικού συστήματος»…με κύρια επιδίωξη «την απομόνωση και την τιμωρία».

Και από την άλλη, ωσάν να αυτοπροτείνεται ως «πραγματογνώμονας» του κάθε γυναικοκτόνου, έτοιμος να καταθέσει στο δικαστήριο ότι «δεν φταίει αυτός αλλά η βιολογία του».

Σ’ όλες αυτές τις σκοταδιστικές αντιλήψεις έχουν ήδη δοθεί οι δέουσες απαντήσεις από την «Πρωτοβουλία για ένα Πολύμορφο Κίνημα στην Ψυχική Υγεία» και από άλλες συλλογικότητες (Orlando LGPT κλπ).

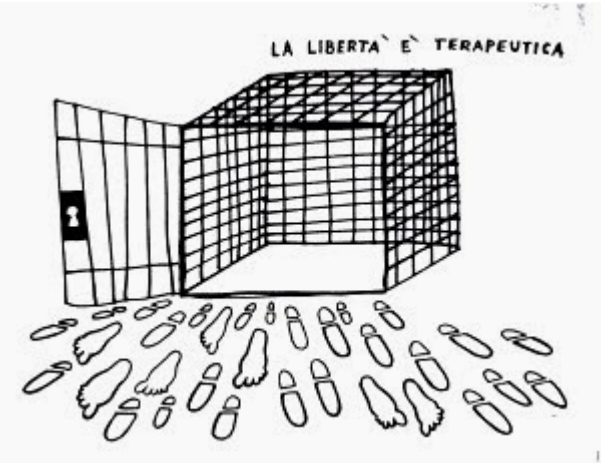

Προφανώς, οι τοποθετήσεις αυτές του Βαρτζόπουλου δεν είναι απλώς «προσωπικές απόψεις» αλλά αποτελούν θέσφατα της κυρίαρχης, στεγνά βιολογικής κουλτούρας που έχει, σχεδόν από γεννησιμιού της, διαβρώσει και την ψυχιατρική, στη σύμπλευσή της, πλέον, με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της περιστολής των πάσης φύσεως κοινωνικών δαπανών (για την υγεία κλπ), για την ολοκληρωμένη εφαρμογή των οποίων το Υπουργείο Υγείας έχει την πιο κατάλληλη και, πολιτικά και ηθικά, αδίστακτη σύνθεση. Οι προσεγγίσεις αυτές, στο βαθμό που βρουν το έδαφος για την όποια υλοποίησή τους, προδιαγράφουν ένα άκρως ζοφερό μέλλον, ακουμπώντας πάνω σε μια ιστορία, νοούμενη όχι ως κάποια, όσο αποτρόπαια και αν ήταν, συμβάντα ενός απόμακρου παρελθόντος (που «πάει, πέρασαν»), αλλά ως μια διαιωνιζόμενη κουλτούρα και πρακτική που συνιστά το έδαφος πάνω στο οποίο αυτό το αποτρόπαιο μπορεί και πάλι να επανέλθει, με την όποια μορφή του δοθεί η δυνατότητα να εκφραστεί.

Είναι γνωστό ότι η κυρίαρχη ψυχιατρική που, στις πιο αντιδραστικές και σκοταδιστικές της εκφάνσεις, πρεσβεύει ο Δ. Βαρτζόπουλος, ήδη από τη συγκρότησή της, από τις αρχές του 19ου αιώνα, «μολύνεται», στην κουλτούρα και στις πρακτικές της, από ρατσιστικές προκαταλήψεις, ανάμεσα στις οποίες προεξάρχουσα είναι η αντίληψη της ψυχικής αρρώστιας ως «κατωτερότητας» (από τις θεωρίες περί «εκφυλισμού» του 19ου αιώνα) και της «διαφορετικότητας» ως μιας αρνητικής ιδιότητας.

Όπως όλα τα κοινωνικά στρώματα που ορίζονται ως «παρεκκλίνοντα» (όλοι αυτοί που αδυνατούν ή αρνούνται να προσαρμοστούν στον εκάστοτε, ιστορικά δοσμένο, καταμερισμό της εργασίας), έτσι και οι ψυχικά πάσχοντες αντιμετωπίζονται ανέκαθεν, (όπως έχουν δείξει και οι P. Berger και Th. Luckman, στο έργο τους «Η Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας», εκδ. «νήσος») με δύο, συμπληρωματικούς μεταξύ τους, τρόπους: η **θεραπεία,** από τη μια, και η **εκμηδένιση,** από την άλλη.

Και ως **θεραπεία** εννοείται η εφαρμογή ενός συστήματος εννοιών και πρακτικών που εξασφαλίζει ότι οι πραγματικοί (ή, οι εν δυνάμει) παρεκκλίνοντες θα παραμένουν εντός των λεγόμενων «θεσμοποιημένων ορισμών της πραγματικότητας», της «κανονικότητας» που αποδέχεται και επιβάλλει η εκάστοτε επικρατούσα κοινωνική Τάξη. Με την παράμετρο της **«συμμόρφωσης»** ν΄ αποτελεί διαχρονικά, στο πεδίο της ψυχιατρικής, την βασική

συνιστώσα, ενίοτε την μοναδική, της θεραπευτικής της πρακτικής.

Αλλά, ενώ η θεραπεία χρησιμεύει για να κρατάει τους πάντες μέσα στην επικρατούσα κοινωνική Τάξη και στους ορισμούς που αυτή δίνει για τα πραγματικό και το κανονικό, η **εκμηδένιση** αποκοπεί στην εξολόθρευση οποιουδήποτε δεν ταιριάζει με την επικρατούσα κοινωνική Τάξη. Αποδίδει στον παρεκκλίνοντα μια αρνητική ιδιότητα και χρησιμοποιείται εκεί όπου κρίνεται άσκοπη (ή, μη επιθυμητή, πλέον) η, υπό την ευρεία έννοια, θεραπευτική αντιμετώπιση (ξένοι, ψυχασθενείς κλπ).

Η κίνηση από την εκμηδένιση στη θεραπεία, ή, αντίθετα, το προχώρημα στη φυσική εξόντωση, όπως έχουμε δει μέσα στην ιστορία, δεν είναι παρά ένα πρακτικό ζήτημα πολιτικής και συγκυρίας.

Οι Γερμανοί Hoche και Binding (ψυχίατρος και νομικός) είχαν γράψει το βιβλίο τους για την «Νομιμοποίηση της εξολόθρευσης της χωρίς αξία ζωής» από το 1922, έντεκα χρόνια πριν πάρει ο Χίτλερ τη εξουσία. Εκεί, μαζί με αυτούς για τους οποίους προτείνεται η λεγόμενη «λυτρωτική ευθανασία», αναφέρονται και «οι ανίατοι τρελοί, οι οποίοι είτε γεννήθηκαν έτσι, είτε έχουν φτάσει στο τελευταίο στάδιο της πάθησής τους.... Η ζωή τους είναι απολύτως άχρηστη, αλλά, όμως, οι ίδιοι δεν την θεωρούν ανυπόφορη. Ο θάνατός τους δεν αποτελεί την παραμικρή απώλεια, με μόνη εξαίρεση, ίσως, τα συναισθήματα της μητέρας τους. Το γεγονός και μόνο ότι χρειάζονται σημαντική φροντίδα, επιβάλλει την ύπαρξη ενός επαγγέλματος με καθήκον να τους διατηρεί στη ζωή για χρόνια – βλέπε για δεκαετίες, μια ζωή χωρίς αξία. Αυτό συνεπάγεται την κατάχρηση ζωτικών δυνάμεων για ανάξιους σκοπούς. Δεν πρόκειται παρά μόνο για άδειες ανθρώπινες φλούδες, για σαβούρα, ναι, για φλούδες, όπως οι φλούδες των λαχανικών».

Τι το, επί της ουσίας και όχι των λόγων, διαφορετικό λέει ο Βαρτζόπουλος όταν μιλάει για την κληρονομικότητα που υποτίθεται ότι ντετερμινιστικά καθορίζει το θεωρούμενο ως «επιθετικό άτομο», ή την «επιθετική οικογένεια» (και, προφανώς, την ίδια την ψυχική διαταραχή), όταν δηλώνει ότι «πρόληψη δεν μπορεί να υπάρξει» και ότι κύρια απάντηση είναι «η απομόνωση και η τιμωρία»; Αν πιστεύει κάτι τέτοιο μήπως περνάει από το μυαλό του και η εφαρμογή της στείρωσης όσων φέρουν αυτά τα γονίδια, όπως, άλλωστε, είχαν νομοθετήσει όχι μόνο οι πιο κοντινοί στην ακροδεξιά ιδεολογία του, οι ναζί, αλλά και οι Σουηδοί Σοσιαλδημοκράτες (μέχρι και τη δεκαετία του 70 οι στειρώσεις στα ψυχιατρεία της Σουηδίας), διαδοχικές κυβερνήσεις στις ΗΠΑ κλπ;

Τέτοιες αντιλήψεις για την κληρονομικότητα και τα γονίδια σηματοδοτούν, πέραν των άλλων, και μια επικίνδυνη άγνοια αναφορικά με τις εδώ και αρκετά χρόνια προόδους των νευροεπιστημών, οι οποίες, εκτός από την **επιγενετική** (που αφορά τον μη γραμμικό τρόπο έκφρασης του κάθε γονιδίου) έχουν, επίσης, πέραν πάσης αμφιβολίας, διαπιστώσει ότι το νευρικό σύστημα διακρίνεται από μια **πλαστικότητα** που το κάνει ικανό να **διαμορφώνεται υπό την επίδραση του περιβάλλοντος.** Καθώς πλήθος ερευνών και μελετών έχουν επιβεβαιώσει ότι οι πρώιμες εμπειρίες από το περιβάλλον συμβάλλουν στην αντιληπτική ικανότητα στην ενήλικη ζωή και ότι υπάρχουν «κριτικές περίοδοι» στην ανάπτυξη του εγκεφάλου όπου το νευρικό σύστημα είναι «πλαστικό» – έτσι ώστε η μελλοντική του μορφή να πλάθεται από τον εξωτερικό αντικειμενικό κόσμο.

Αν θέλουμε να λάβουμε υπόψη την ιστορική εμπειρία στις πραγματικές της διαστάσεις και τη σημασία της για το όλο και πιο αβίωτο σήμερα, αλλά και γι΄ αυτό που, αυτό το σήμερα, πιθανόν εγκυμονεί, θα πρέπει να δούμε ότι αυτό που οδήγησε στο πέρασμα από τη «θεραπεία της συμμόρφωσης» στις πρακτικές της «εκμηδένισης», της εξόντωσης των ψυχικά πασχόντων και των αναπήρων στη ναζιστική Γερμανία ήταν ακριβώς αυτό το **“αυγό του φιδιού”**, που φώλιαζε όχι μόνο στο άμεσο κάλεσμα του Hoche για εξολόθρευση της «χωρίς αξία ζωής», αλλά και **μέσα σε πιο «αθώες» διατυπώσεις,** που φάνταζαν πιο απόμακρες από τον ανοιχτό ρατσισμό και ακόμα πιο απόμακρες από την ναζιστική θηριωδία (μπορεί, μάλιστα, ενίοτε και να την κατάγγειλαν έντονα). Από τις αντιλήψεις της απλής «βιολογικής συντήρησης», που υπαινίσσονται το «ανίατο», την «κατωτερότητα», την «επιθετικότητα» και την «επικινδυνότητα», στην μη αναγνώριση δικαιωμάτων (επειδή κάποιος δεν μπορεί, λόγω αναπηρίας, αρρώστιας κλπ, να τα ασκήσει), εν συνεχεία στην «απομόνωση/εγκλεισμό και στην τιμωρία» και εν τέλει στο «κοινωνικό βάρος» και στο ανώφελο της δαπάνης για ένα σκοπό που «δεν οδηγεί πουθενά», δεν επιφέρει «καμιά βελτίωση» και δικαιολογεί, εν τέλει, την θεραπευτική εγκατάλειψη : είναι η αδυσώπητη νομοτελειακή αλληλουχία που φτάνει μέχρι την **«τελική λύση».**

Και ο δρόμος προς αυτήν άνοιξε μέσα από την συμπόρευση του κοινωνικού και πολιτικού προγράμματος και της ιδεολογία του ναζισμού με μια ψυχιατρική βασισμένη στην γενετική, στην κληρονομικότητα, στην ευγονική και διαθέσιμη στην άσκηση της ιδρυματικής βίας.

Το νομοσχέδιο για την ψυχική υγεία και την απεξάρτηση που έχει έτοιμο η κυβέρνηση, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ψυχική Υγεία που το ίδιο αυτό ακροδεξιό ψυχιατρικό επιτελείο έχει συντάξει, προς αυτή την κατεύθυνση οδηγεί.

Μπορεί να φανεί υπερβολή, αλλά και του Μένγκελε η επιστημονική ενασχόληση, πριν πάει

στο Άουσβιτς για τα γνωστά πειράματά του, ήταν πάνω στον αναγωγιστικό μονόδρομο της βιολογίας και της κληρονομικότητας…όπως ακριβώς και του Δ. Βαρτζόπουλου και όλου του επιτελείου του. Από στελέχη που λειτουργούν στη λογική της «κοινοτοπίας του κακού», η Νέα Δημοκρατία, όπως και όλη η κυρίαρχη εξουσία, είναι γεμάτη.

12/5/2024

Θ. Μεγαλοοικονόμου